

ANALIZĂ COMPARATIVĂ

Promisiuni electorale 2021 vs 2019

Programul electoral al Partidului Acțiune și Solidaritate

Structura programului electoral PAS	2
5 obiective naționale.....	2
10 grupuri țintă.....	2
10 legi urgente.....	3
7 domenii pentru investiții.....	4
Aspecte metodologice	5

[Partidul Acțiune și Solidaritate](#) (PAS) a devenit una dintre cele mai influente forțe politice din Republica Moldova, deși a fost constituit cu 5 ani în urmă, în mai 2016. Ascensiunea formațiunii a fost rapidă, obținând [reprezentare parlamentară](#) chiar din prima încercare, la [alegerile parlamentare din 24 februarie 2019](#), în cadrul [blocului ACUM](#). La [alegerile prezidențiale din 2020](#), fondatorul și liderul PAS – [Maia Sandu](#), a fost aleasă în funcția de șef al statului, iar în timpul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, formațiunea [a pretins la obținerea unei majorități parlamentare](#).

Ascensiunea rapidă plasează PAS printre formațiunile din Republica Moldova cu cel mai reușit debut politic – [Partidul Democrat Agrar din Moldova](#) (PDAM) și [Partidul Comuniștilor din Republica Moldova](#) (PCRM). De menționat că PAS nu a avut [avantajele din 1994](#) ale PDAM, care reprezenta fosta nomenclatură agrară, înrădăcinată la guvernare în 1992, și nici [avantajele PCRM din 1998](#), care evoca stabilitatea vremurilor sovietice pe fundalul dezindustrializării, manifestării separatismului transnistrean și a crizei social-economice. Totuși, ascensiunea rapidă a PAS are o explicație relativ simplă. Formațiunea a prins valul revoltei populare împotriva capturării instituțiilor statului de către clanuri oligarhice corupte, având în frunte un lider credibil, care s-a angajat să lupte împotriva corupției. Acest angajament anti-corupție, în pofida unui [compromis vicios](#), a fost confirmat în ochii cetățenilor prin contribuția la eliminarea de la guvernare și din viața publică a coordonatorului din culise a puterii oligarhice din Republica Moldova. Eliminarea PAS de la guvernare în noiembrie 2019, inspirată de partenerul de coaliție – [Partidul Socialiștilor din Republica Moldova](#) (PSRM), pentru insistența pe reforma justiției, i-a consolidat forța mesajului

justițiar. [Compromisurile compromițătoare](#) ale PSRM cu [Partidul Democrat din Moldova](#) (PDM), iar ulterior cu [Partidul Șor](#), ai căror lideri – [Vlad Plahotniuc](#) și [Ilan Șor](#) întruchipau regimul oligarhic din perioada [laundromat](#)-ului și [furtului miliardului](#), a consolidat și mai mult poziția PAS în calitate de luptător contra corupției.

În contextul menționat mai sus, PAS a propus pentru viitoarea legislatură parlamentară un [program electoral](#) adaptat la noile circumstanțe, în care ex-liderul formațiunii, Maia Sandu, ce deține funcția de președinte al Republicii Moldova, își propune să devină [lider național](#). Sursele financiare pentru realizarea programului electoral PAS se presupune a fi obținute de pe urma relansării economiei și atragerii fondurilor europene. Este de menționat că programul electoral PAS reprezintă un amalgam de promisiuni concrete și foarte vagi, adesea irelevante. Mai mult, conținutul anunțat al programului se deosebește uneori de cel dezvoltat în document, iar paginația este incorectă, începând cu fila a 6-a și până la sfârșitul documentului.

Structura programului electoral PAS

Programul electoral PAS din 2021 este structurat de o manieră comprehensivă: 5 obiective naționale; 10 grupuri țintă; 10 legi prioritare pentru a fi adoptate rapid; 7 domenii pentru investiții prioritare; 19 politici sectoriale.

5 obiective naționale sunt următoarele:

- **dreptatea**, atinsă prin egalitatea tuturor în fața legii, prin eliminarea din sistem a judecătorilor și procurorilor corupți, precum și a tuturor funcționarilor corupți;
- **locuri de muncă acasă** pentru menținerea unității familiilor. Investițiile în economie ar urma să contribuie la crearea noilor locuri de muncă bine plătite, care în 4 ani de zile ar dubla salariu mediu pe țară, ținând membrii familiilor împreună;
- **pensia minimă de 2000 lei**. Relansarea economiei și oprirea hoțiilor, alături de atragerea banilor europeni în Fondul de Argint, promis de președintele Maia Sandu, ar urma să contribuie la dublarea pensiei minime;
- **modernizarea satelor**. Dezvoltarea infrastructurii satelor – drumuri, apeducte, canalizare, repararea școlilor și grădinițelor, crearea noilor locuri de muncă, etc., se preconizează a fi realizată prin investirea a 2 miliarde lei anual, obținute, inclusiv, cu suportul partenerilor europeni;
- **relații internaționale puternice și apropiere de Uniunea Europeană**. Urmează a fi întreprinși pași pentru integrarea europeană. Ambasadele și consulatele ar urma să promoveze exporturile moldovenești în lume, iar bunele relații cu România, Ucraina, UE, SUA, Rusia, etc., ar trebuie să fie în folosul cetățenilor.

10 grupuri țintă ale PAS reprezintă 9 categorii de cetățeni și municipiul Chișinău:

- **familii cu copii**. Pentru acestea se preconizează mărirea indemnizațiilor, scutiri fiscale, renovarea grădinițelor, și multe ale facilități;

- **oamenii din sate și orașe.** Pentru locuitorilor satelor și orașelor se preconizează îmbunătățirea infrastructurii locale prin redistribuirea taxelor în favoarea localităților. Este de remarcat că pentru cei din alte localități decât sate și orașe, probabil din comune și municipii, nu se prevede nimic;
- **pensionarii.** Pentru aceștia se prevede majorarea pensiilor, compensarea medicamentelor, și un șir de alte facilități;
- **tineri.** Pentru această categorie promisiunile se rezumă la diversificarea opțiunilor de studii, oferirea granturilor pentru cercetare, posibilitatea de acumularea a experienței prin intermediul stagiilor, etc.;
- **femei.** Femeile vor fi încurajate să intre în afaceri și să participe la viața publică, să fie redusă diferența în salariu mediu în raport cu salariile bărbaților, să li se ofere alte facilități și flexibilitate pentru îmbinarea atribuțiilor de serviciu și responsabilitățile în familie alături de bărbați, etc.,
- **diaspora.** Pentru moldovenii din diasporă se prevede posibilitatea repatrierii averii fără impozitare, acordarea unui suport din partea statului pentru întemeierea afacerilor la revenire în țară, facilități consulare, etc.;
- **antreprenori.** Pentru aceștia se prevede finanțare din fonduri speciale, dezvoltarea unui cadru legislativ previzibil, micșorarea poverii fiscale, cota 0% la impozitul pe venitul reinvestit pentru întreprinderile cu până la 10 angajați, alte facilități;
- **agricultori.** Agricultorii vor avea de beneficiat de pe urma dezvoltării infrastructurii post recoltă de logistică, depozitare, export, crearea unui Centru Agroalimentar, oferirea sprijinului din partea UE, majorarea suportului din partea Fondul de subvenționare în agricultură, stoparea abuzului din partea intermediarilor și monopolurilor, etc.;
- **angajații sectorului public** – medici, cadre didactice, polițiști. Pentru această categorie de angajați se prevede un șir de facilități și mecanisme de protecție socială.
- **Chișinău.** Programul nu precizează ce beneficii vor aduce **vremurile bune** mun. Chișinău.

10 legi urgente care urmează să reglementeze relații în diverse domenii, cu impact asupra societății și asupra grupurilor-țintă se referă la: (1) creșterea pensiei minime; (2) eliminarea amendării abuzive a antreprenorilor prin introducerea mecanismului de avertizare prealabilă obligatorie înainte de aplicarea amenzilor (3) repatrierea moldovenilor din diasporă; (4) confiscarea averilor pe care funcționarii și demnitarii nu o pot justifica; (5) excluderea imunității deputaților pentru acte de corupție; (6) evaluarea externă a procurorilor și judecătorilor; (7) verificarea investițiilor în domeniile de importanță pentru securitatea statului; (8) contribuțiile financiare pentru administrația publică locale la implementarea proiectelor cu fonduri externe; (9) responsabilizarea conducerii autorităților de reglementare aflate sub control parlamentar; (10) interzicerea construcțiilor capitale în spațiile verzi și în zonele protejate aferente unor monumente istorice.

7 domenii pentru investiții sunt:

- **energetic** – construcția stației electrice la Vulcănești și a liniei de transport între Vulcănești și Chișinău; asigurarea funcționalității gazoductului Iași-Ungheni și integrarea gazoductului Iași-Chișinău în sistemul de alimentare cu gaze al Republicii Moldova;
- **transport** – reabilitarea și repararea a 2 800 km de drumuri naționale și 3 000 km de drumuri și străzi rurale; construirea a 2 poduri peste Prut (Ungheni și Leova) și 1 peste Nistru (Iampol - Cosăuți), reabilitarea podului Giurgiulești - Galați; construirea căii ferate cu ecartament european până la Chișinău, etc.;
- **dezvoltarea satelor și orașelor** – construirea și reabilitarea a 3 000 km de rețele centralizate de apă și canalizare, conectarea raioanelor la apeductele din Chișinău și Bălți – Soroca; construirea și reabilitarea a 9 stații de epurare în 9 orașe; instalarea sau reabilitarea sistemul de iluminat pe 10000 km de străzi și drumuri comunale; construirea poligoanelor moderne de stocare a deșeurilor în toate regiunile țării; reabilitarea termică și reparația fațadelor la 20% din blocurile din țară; extinderea rețelei electrice pentru transportul urban și achiziționarea de unități de transport modern în principalele orașe din țară – Chișinău, Bălți, Cahul, Soroca, Orhei, Edineț;
- **mediu** – implementarea unui program complex pentru creșterea suprafeței terenurilor împădurite până la 25%; repararea capitală a nodul hidrotehnic Costești – Stîncă; reabilitarea sistemul de lacuri de acumulare;
- **educație** – dotarea tuturor școlilor și grădinițelor cu blocuri sanitare; renovarea a cel puțin 500 de grădinițe, inclusiv cu sprijinul României și al partenerilor internaționali;
- **sănătate** – construcția a două spitale regionale moderne la Cahul și Bălți;
- **cultură** – restaurarea Filarmonicii Naționale, Muzeului Național de Etnografie, Bibliotecii Naționale, Circului din Chișinău.

Cuantificarea promisiunilor PAS este utilă pentru monitorizarea implementării acestora. Detaliile suplimentare pentru monitorizare gradului de implementare a promisiunilor electorale se regăsesc în cele **19 politici sectoriale**, menționate în cuprinsul ofertei electorale.

Aspecte metodologice

Mandatul parlamentului de [legislatura a X-a](#) a durat circa 2 ani, fapt care face dificilă estimarea gradului de îndeplinire a promisiunilor electorale de către cele cinci formațiunile politice, care au obținut reprezentare parlamentară la [alegerile din 24 februarie 2019](#) și au participat la guvernare sau au fost parte a majorității parlamentare.

[Partidul Socialiștilor din Republica Moldova](#) (PSRM) este singura formațiune care s-a aflat la guvernare în cei doi ani de mandat ai legislaturii a X-a, făcând parte din trei majorități parlamentare. [Partidul Acțiune și Solidaritate](#) (PAS) și [Partidul Platforma Demnitate și Adevăr](#) (PPDA) [au participat la guvernare alături de PSRM](#) în perioada iunie – noiembrie 2019. [Partidul Democrat din Moldova](#) (PDM) a participat [la guvernare alături de PSRM](#) și a făcut parte din majoritatea parlamentară în perioada martie – noiembrie 2020. În sfârșit, [Partidul Șor](#) a făcut parte din [majoritatea parlamentară](#) alături de PSRM, începând cu 11 februarie 2021.

În circumstanțele menționate, ținând cont de întreruperea mandatului parlamentului de legislatura a X-a, prezintă interes analiza modificărilor operate de partidele parlamentare în ofertele lor electorale pentru alegerile anticipate. Modificările respective sunt strâns legate de calitatea actului guvernării, care depinde de un șir de factori: capacitatea clasei politice de a formula prioritățile naționale; consecvența în promovarea proiectelor prioritare; fundamentarea necesității de modificare a legislației și cadrului instituțional în vederea realizării promisiunilor electorale; fundamentarea economică a capacității de realizare a promisiunilor electorale, etc. Toți acești factori au fost luați în considerare la analizarea programelor electorale ale celor cinci partide parlamentare.

Analiza pornește de la premisa că în cei doi ani de mandat întrerupt au intervenit schimbări majore în viața politică internă și externă, care impun adaptarea ofertelor la noile circumstanțe. Printre schimbările majore pe plan intern se numără inițierea procesului de scoatere a instituțiilor statului de sub controlul grupărilor oligarhice (*decapturarea statului*), care nu a fost dus până la capăt. Pe plan extern, au intervenit schimbări cruciale în unul din spațiile de atracție pentru Republica Moldova – Uniunea Economică Eurasiatică (UEE). Reculul democratic din Rusia și Belarus, cu impact major asupra economiilor statelor respective, conflictele militare cu implicarea Armeniei sau a Kîrgîzstanului – 4 state din cele 5 din cadrul UEE, face ca acest spațiu să devină mai puțin atractiv pentru politicile de integrare, în comparație cu vectorul integrării europene.